

Motion till riksdagen 2016/17:30

av Oscar Sjöstedt och Dennis Dioukarev
(båda SD)

med anledning av prop. 2015/16:195 Nytt
regelverk om upphandling

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår propositionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om huvudentreprenörsansvar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildningsinsatser för offentliga upphandlare och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samverkan mellan offentliga upphandlare och Skatteverket och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverigedemokraterna är i grunden försvarare av den svenska modellen, med relativt starka parter på arbetsmarknaden och där politiken håller en armlängds avstånd. Kollektivavtalen är givetvis grundläggande för den svenska modellen. Samtidigt är friheten att ingå i en arbetstagar- eller arbetsgivarorganisation och att teckna ett kollektivavtal varken mer eller mindre viktig än friheten *från* att ingå i en viss förening och friheten för arbetsgivare och arbetstagare att teckna avtal sinsemellan. Exempelvis är det hos framför allt småföretag inte lika vanligt förekommande med kollektivavtal samtidigt som det över huvud taget inte går att påvisa att anställda hos småföretag utan kollektivavtal på något sätt skulle ha sämre villkor. 99,3 procent av alla företag i Sverige är just småföretag, och av dessa saknar merparten, över 60 procent, kollektivavtal. Däremot finns gott om exempel på hur just mindre företag och deras anställda trakasserats av de större fackklubbarna. En modern arbetsmarknad bör präglas av flexibilitet, där löntagarens grundläggande trygghet garanteras i lagstiftning och där möjligheten att ansluta sig till en arbetstagarorganisation finns, men där det också finns

möjlighet för såväl arbetsgivare som arbetstagare att lösa sina intressekonflikter utan annan inblandning.

Grunden för vår marknadsekonomi är den fria företagsamheten och konkurrensen. Det borgar för en kontinuerlig produktutveckling, innovationer och ett konkurrenskraftigt pris. När en helt vanlig aktör – en privatperson – på en marknad ska köpa en vara eller tjänst, gör man vanligen en bedömning av just förhållandet mellan pris och kvalitet. Detta förhållande bör om något gälla i än högre utsträckning för upphandlande myndigheter, eftersom dessa representerar skattebetalarna och det är skattebetalarna som finansierar själva upphandlingen. Att sittande regering försöker driva igenom delar av sin politik ”bakvägen” genom just LOU så som propositionen föreslår innebär dels en ökad kostnad för medborgarna eftersom upphandlingen i fråga kommer att präglas av lägre konkurrens och därmed högre pris, dels en kraftig försämring för framför allt de många mindre företagen som av praktiska skäl inte kommer att leva upp till kravbilderna.

Det rimliga vore givetvis att principen om fri företagsamhet och likabehandlingsprincipen bör råda. Om det är politikens mening att vissa arbetsrättsliga hänsyn är så pass centrala att de inte går att negligera, så vore det mer rättframt att lagstifta direkt om dessa, i stället för att slå undan benen för företag som förvisso lever upp till befintlig lagstiftning och regelverk, men som kanske inte i varje enskild del når upp till varje enskild intention i vartenda ett av Sveriges omkring 700 olika kollektivavtal. Exempelvis regleras frågan om föräldraledighet i lagstiftning medan frågan om tjänstepension regleras direkt mellan parterna (alldeles oavsett om det finns ett kollektivavtal eller inte). Som exempel kan finnas två mindre företag där det ena har lukrativa tjänstepensionsvillkor medan det andra inte har något sådant system alls för sina anställda, samtidigt som det finns ett annat jämförbart kollektivanslutet företag som lever upp till minimikraven i ett specifikt kollektivavtal. I förekommande fall skulle de två förstnämnda bolagen i princip bli uteslutna från deltagande i offentlig upphandling, trots att det var det förstnämnda företaget som hade de bästa villkoren. Det är överlag problematiskt att påverka marknaden på så sätt som föreslås i propositionen. Det finns vidare ingen evidens för att företag som saknar kollektivavtal skulle erbjuda sämre villkor än kollektivavtalsanslutna företag. Tillika har förslagen om miljö-, social- och arbetsrättsliga hänsyn förkastats av Lagrådet med hänvisning till just de mindre företagen. Kontentan av propositionens innebörd och mening blir således en fördyring av offentlig upphandling på skattebetalarnas bekostnad samt en försämring för främst småföretagen där en majoritet saknar kollektivavtal, detta oaktat om de applicerar bättre villkor i direkta avtal med de anställda. LOU är inte en lämplig arena för Socialdemokraterna att experimentera med en obsolet och utdaterad Ams-politik.

Det blir vidare problematiskt om politiker eller därtill tillsatta tjänstemän ska bestämma vilket av Sveriges 700 olika kollektivavtal som ska vara normerande. Det uppstår en sorts bisarr konkurrens mellan olika avtal. Det är fullt rimligt att ställa krav som motsvarar svensk lagstiftning, och det är fullt rimligt att ställa krav inom ILO:s s.k. hårda kärna. Det är dock olämpligt att ställa krav som sträcker sig vida bortom befintlig lagstiftning. Om upphandlande myndigheter måste välja mellan konkurrerande kollektivavtal uppstår inte bara ett problem för myndigheten själv utan framför allt för de kollektivavtalslösa företagen som helt plötsligt måste konkurrera bortom det som lagstiftningen stadgar. Avsaknaden av transparens vore ett allvarligt tillväxthinder för dessa. Upphandlingslagstiftningen bör snarast gå hand i hand med en öppen handel och en fri marknad.

Det är vidare fullständigt oacceptabelt att dessa nya krav enbart kan ställas på företag med inhemsk arbetskraft, på grund av EU-rätten. Dyliga villkor som föreslås i propositionen kan enligt befintlig rätt inte omfatta utstationerad arbetskraft utan enbart sådana krav som ställs inom ramen för ILO:s ”hårda kärna”. I klartext innebär detta att vanliga svenska företag med vanliga löntagare, vare sig de är inrikes eller utrikes födda, får en omedelbar konkurrensnackdel gentemot företag som sysselsätter utstationerad arbetskraft. Detta gäller vid varje tillfälle som den offentliga upphandlaren ställer krav om exempelvis tjänstepension. Detta är någonting Sverigedemokraterna inte kan acceptera.

Sverigedemokraterna motsätter sig att ställa krav på själva sammansättningen av företagets arbetskraft inom ramen för LOU. Det faktum att man dessutom använder sig av något vaga och därtill olika termer (ett exempel är ”missgynnade personer”) leder därtill enbart till ökad osäkerhet och lägre grad av transparens. Det är inte politikens uppgift att diktera för företagarna vem eller vilka de ska anställa och på vilka grunder. Det är däremot politikens uppgift att tillse att en så stor del av arbetskraften som möjligt också är anställningsbar, och reformer för detta bör också genomföras, men inte inom ramen för LOU. Det finns flera sätt att underlätta för grupper, exempelvis personer med funktionsnedsättning, som står längre ifrån arbetsmarknaden. Sverigedemokraterna är dock av uppfattningen att det finns betydligt smartare och mer effektiva sätt att göra så än just genom LOU. Detta ligger dock utanför ramen för propositionen och kommer att utvecklas inom ramen för partiets budgetmotion.

Sverigedemokraterna ser positivt på s.k. sociala företag och ser gärna att företag som verkar antingen under tröskelvärdet alternativt inom sådana sektorer – främst inom särskilda delar av välfärden – kan fortsätta undantas från LOU. Det kan röra sig om exempelvis icke-vinstdrivande organisationer för hemlösa eller kvinnojourer.

Det är problematiskt att många offentliga upphandlingar, även med nuvarande krav och lagstiftning, faktiskt i slutändan kommit att hanteras av företag med antingen oschysta villkor eller med regelrätt svart arbetskraft. Detta förklaras av att någon vidare ”due diligence” över huvud taget inte sker. Ett huvudentreprenörsansvar, där huvudentreprenören är ansvarig för hela kedjan, är i princip den enda lösningen på detta alltför förekommande fenomen. Detta är fullt rimligt att implementera i lagstiftning och inom LOU, möjligen med undantag för särskilda branscher – exempelvis inom lantbruk – där slutleverantören kanske är en enskild bonde som av naturliga skäl inte alla gånger kan leva upp till alla intentioner i exempelvis semesterlagen eller arbetstidslagen.

Sammanfattningsvis kan konstateras att propositionen skulle medföra

- Ett elakartat ingrepp i den svenska modellen då inflytande förskjuts från arbetsmarknadens parter till myndigheter och kommuner samt från Arbetsdomstolen till Förvaltningsrätten,
- Kraftiga försämringar för majoriteten av landets småföretag,
- Incitamentsstrukturer för företag att sysselsätta utstationerad arbetskraft emedan dessa är undantagna från vissa villkor,
- Fördyringar för skattebetalarna som ett resultat av minskad konkurrens och ökat krångel,
- Ett orimligt politiskt ingrepp i den fria företagsamheten då offentliga myndigheter kan ställa krav på den demografiska sammansättningen av ett företags arbetskraft.

Så som propositionen är beskaffad i nuläget, med en i det närmaste salig röra av dels EU-rätt, dels ett kraftigt ingrepp på den fria företagsamheten och dels ett försök att

bakvägen implementera en utdaterad Ams-politik, yrkar Sverigedemokraterna på att riksdagen avslår propositionen. Regeringen uppmanas att återkomma till riksdagen med förslag som inte går bortom de av EU stipulerade direktiven på området.

Regeringen bör tillika återkomma med en ny proposition som enbart omfattar frågan om huvudentreprenörsansvar. En sådan proposition bör innehålla en grad av flexibilitet för sådana branscher där arbetsvillkoren av praktiska skäl är att anse som speciella.

Regeringen bör också se till att en utbildningsinsats av landets upphandlingsansvariga kan komma igång. Det bör därvidlag tydliggöras vilka krav som både får och bör ställas inom ramen för en offentlig upphandling, samt inte minst att upphandlaren ska förkasta ett anbud som kan anses vara onormalt lågt, i praktiken alltså där det finns misstanke om svart arbetskraft i något led av entreprenörskedjan.

Vidare bör regeringen se till att Skatteverket samverkar med offentliga upphandlare och säkerställer att inbetalda sociala avgifter ligger i paritet med den faktiska arbetsinsatsen, för att stävja förekomsten av svart arbetskraft. Nacka kommun kan härvidlag tjäna som inspirationsmodell enligt Nackamodellen.

Vi vill tillägga att i Sverigedemokraternas budgetförslag avser vi att avsätta medel både till utbildning av landets upphandlingsansvariga och till samverkan mellan Skatteverket och offentliga upphandlare.

Sverigedemokraterna beklagar att regeringen valt en konfrontatorisk konfliktlinje i stället för att söka parlamentariskt stöd för att åtgärda de allvarliga problem som finns inom offentlig upphandling samt för att säkerställa vanliga svenska löntagares grundläggande trygghet.

Oscar Sjöstedt (SD)

Dennis Dioukarev (SD)